

RĪGĀ

2022. gada 11. aprīlī
Nr. 1-23/060_e

**Ģenerālprokuratūrai
Tieslietu ministrijai
Iekšlietu ministrijai
Valsts policijai
Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam
Valsts ieņēmumu dienestam**
Paziņošanai e-adresē

Informācijai:
**Saeimas Juridiskās komisijas
Krimināltiesību politikas apakškomisijai**
Paziņošanai e-adresē

Par aresta, konfiskācijas un ķīlas tiesību
mijiedarbību kriminālprocesā

Latvijas Finanšu nozares asociācija (turpmāk – Asociācija) apvieno gan kredītiestādes, gan citas finanšu iestādes (pensiju fondi, līzings sabiedrības), gan vairākus komersantus, kas finanšu nozarei nodrošina nepieciešamo infrastruktūru.

Jau gandrīz piecus gadus Asociācijas darba kārtībā ir jautājumi par arestu piemērošanu un konfiskāciju, samērojot to ar labticīgā ieguvēja un kreditora aizsardzību. Šajā vēstulē esam apkopojuši galvenos problemātiskos jautājumus, kas skar ķīlas, un ierosinājumus gan prakses pilnveidei, gan likuma grozījumiem.

Šajā vēstulē neaprstām finanšu instrumentu arestu un ar tiem saistīto finanšu ķīlu piemērošanu finanšu instrumentu tirdzniecības nodrošināšanai. To darīsim atsevišķi, ņemot vērā jomas īpašo specifiku.

Problēma Nr.1

Tad, kad mantai tiek piemērots arests, kredītiestādes praksē ne vienmēr saņem informāciju par aresta piemērošanu. Piemēram, ieķīlātam dzīvoklim, komercķīlas vai finanšu līzings objektam.

Problēma Nr.2

Ja tomēr kredītiestāde šo informāciju par aresta piemērošanu saņem, šai informācijai ne vienmēr tiek pievienots lēmums par aresta piemērošanu. Ir svarīgi, ka kredītiestāde zina, kādam nolūkam arests ir piemērots, jo no tā principiāli atšķiras pieeja, kam ķīlas pārdošanas gadījumā ir prioritāte.

Problēma Nr.3

Kriminālprocesa likums dod iespēju ķīlas ņēmējam iesniegt informāciju par to, ka mantai, kas ir arestēta, ir likumīga izcelsme. Šīs tiesības tiek izmantotas. Tomēr redzam, ka

statuss – tikai informācijas iesniegšana – nav pietiekams. Ir nepieciešams formālāks statuss, kas dotu ķīlas ņēmējam plašākas tiesības tādēļ, ka parasti lielākajai daļai mantas ir likumīga izcelsme, un tās mazākās daļas – nelikumīgās izcelsmes mantas daļas – īpašniekam parasti nav motivācijas šajā daļā aktīvi aizstāvēt ķīlas ņēmēja finansējumu no konfiskācijas.

Problēma Nr.4

Jaukta manta praksē netiek vērtēta. Piemēram, persona iegādājas dzīvokli, 20% maksājot no saviem līdzekļiem, bet atlikušos 80% piesaista no kredītiestādes kredīta veidā, vai klients pats uzbūvējis 50% no mājas, bet atlikušos 50% pabeigs ar kredītiestādes finansējumu. Īpašumam uzliek ķīlu kredīta apmērā. Vēlāk atklājas, ka klients naudu, ko tieši samaksāja pārdevējam (20%) vai paša finansējumu būvniecībai, tomēr ieguvis nelegālā ceļā (piemēram, amatpersona ņēmusi kukuļus, par ko vēlāk tiek saukta pie atbildības). Izsniedzot aizdevumu, nav nekādu šaubu par to, ka amatpersonai ir legāli līdzekļi (deklarācija) un to pietiek kredīta atmaksai, un atmaksa tiek veikta no amatpersonas algas konta (ienākumi no iestādes). Tomēr vēlākā kriminālprocesā amatpersona tiek tiesāta par kukuļdošanu un manta tiek konfiscēta – ne tikai paša maksātā nauda, bet arī visi kredīta veidā piešķirtie līdzekļi, turklāt norādot, ka “labi, ka vēl nekonnfiscē visu naudu, ko persona kredītiestādei maksājusi līdz šim”. Pēc Asociācijas ieskatiem, konkrētajā gadījumā kredītiestāde nevar nodrošināt totālu personu uzraudzību un izpēti. Šādos gadījumos saprātīgi būtu izmantot pieeju, ka manta ir jaukta – legāla un nelegāla. Ieķīlātais īpašums būtu jāpārdod un manta jāsadala, pasargājot finansējumu, kas nācis no kredītiestādes (aizdevuma līgums).

Problēma Nr.5

Šobrīd novērojam tendenci, ka ar brīdi, kad, piemēram, ieķīlātam dzīvoklim nosaka arestu, apsūdzētā persona turpina to lietot, izīrēt, pelnīt, pārstājot maksāt kreditoram. Līdz ar to arests lieliski kalpo kā veids, lai nepildītu saistības un iedzīvotos un citu rēķina. Tādēļ pareizā pieeja būtu, ka arestētā manta, ja vien tā nav noziedzīgas izcelsmes un tādēļ paredzēta atdošanai likumīgajam īpašniekam primāri būtu jāpārdod līdz tai tiek uzlikts arests un persona nepilda saistības pret kreditoru saskaņā ar līgumu. Naudu attiecīgi varētu konfiscēt un norēķināties ar kreditoriem likumā paredzēto prioritāšu ietvaros, nepieļaujot vēl citu personu – kreditoru – tiesību aizskārums. Šāda pieeja būtu īpaši atbalstāma gadījumos, kad arests uzlikts nolūkā nodrošināt kompensācijas izmaksu cietušajam (piemēram, bankas klients kredīta nomaksas trešajā gadā izraisa ceļu satiksmes negadījumu ar cietušajiem, kam vēlāk jāmaksā kompensācija, un īpašums tam tiek arestēts), kā arī noziedzīgi iegūtas mantas gadījumā, iegūto summu turot kontā, nevis ļaujot īpašumu lietot, nepildot kreditēšanas līgumu. Nav pareizi, ka arests rada tiesisku aizsardzību pret parādiem, jo nav civiltiesisku instrumentu, kā to risināt.

Ņemot vērā iepriekšminēto, lūdzam pēc būtības izskatīt konkrētās problēmas, pārrunāt tās detalizēti, lai nepieļautu to, ka faktiski uz citu personu rēķina notiek mantas konfiskācija, vai apsūdzētām personām tiek nodrošināta bezmaksas resursu pieejamība. Līdzšinējā pieeja liek kredītiestādēm veikt neadekvāti lielu klientu darbības kontroli, lai vadītu riskus, kas rodas no iepriekšminētajām problēmām.

Ar cieņu

valdes priekšsēdētāja

Sanita Bajāre

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR
DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU